

סימן קצו

דיני הפסק טהרה ובדיקות בימי שבעה נקיים

האם ביום שעשתה בו הפסק טהרה עולה לה למנין שבעה נקיים?
משנה (נדה לא, ב): "בנות כותים נדות מעריסטן, ודכותים מטמאים משכב תחתון כעליון, מפני שהן בועלי נידות, והן יושבות על כל דם ודם".
ובגמרא (לג, א): הסבירה הטעם שהן נידות, משום ש"יום שפוסקת בו סופרתו למנין שבעה נקיים".
ובהמשך הגמרא: "מתקיף לה רמי בר חמא: ותספרנו, ואנן נמי נספרה, דקיימא לך מקצת היום ככולו!! (וע"ש שם בגמרא שדחו אותה).
וכתבו **הרא"ש** ו**ש"ר** דקושיית רמי בר חמא דיחויא בעלמא הוא, ולא עיקר הוא, ואיהו גופיה לא סבירא ליה הכי לדינא, אלא דמתמה "ואנן נמי נספריה" - שלא היה יודע טעמו של התנא למה אינה סופרת יום שפוסקת בו.
וכן **בגמרא** אמרו: "רב ככותאי אמרה לשמעתי? דאמרי יום שפוסקת בו סופרתו למנין ז'".
וכ"פ כל הראשונים - דיום שפוסקת בו אינה סופרתו למנין. וכ"פ **בשו"ע**.

זמן בדיקת הפסק טהרה

משנה (נדה סח, א): "[ת"ק:] נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טהורה, וביה"ש לא הפרישה (לא בדקה), ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה, הרי היא בחזקת טהורה (בימים שבינתיים, וטהרותיה שנגעה בהן לאחר שטבלה בליל שמיני - טהורות)... ור' יהודה אומר: כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה, הרי זו בחזקת טמאה. וחכמים אומרים: אפילו בשנים לנדתה בדקה ומצאה טהורה, ובין השמשות לא הפרישה, ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה - הרי זו בחזקת טהורה".
ובגמרא (סח, ב) "אמרו לו לרבי יהודה: אלמלי ידיה מונחות בעיניה כל ביה"ש - יפה אתה אומר. עכשיו אימר עם סילוק ידיה ראתה, מה לי הפרישה בטהרה בשביעי מן המנחה ולמעלה, מה לי הפרישה בטהרה בראשון? בראשון מי איכא למאן דאמר? אין! והתנא: אמר רבי: שאלתי את רבי יוסי ורבי שמעון כשהיו מהלכים בדרך: נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טהורה, וביה"ש לא הפרישה, ולאחר ימים בדקה ומצאה טהורה מהו? א"ל: הרי זו בחזקת טהורה. ששי, חמישי... שני - מהו? א"ל: לא שנא. בראשון לא שאלתי, וטעיתי שלא שאלתי (רש"י: שאלו שאלתי היו מטהרין). אטו כולהו לאו בחזקת טומאה קיימי, וכיון דפסק פסק, ראשון נמי כיוון שפסק פסק! ומעיקרא מאי סבר (שלא רצה לשאול)? הואיל והוחזק מעין פתוח".
כתב הרשב"א (תוה"ב שער חמישי): בדקה עצמה שחרית ומצאה טהורה, אע"פ שלא בדקה ביה"ש - ה"ז בחזקת טהורה. וכ"פ **ר' ירוחם**, **ראב"ד** ו**הרמב"ן**.
והרא"ש כתב: "ואחר שיפסוק הדם תבדוק עצמה יפה יפה, ובדיקה זו תהיה בין השמשות".
וכתב **הב"י**: שלא יתכן לומר שהרא"ש פסק כר' יהודה, שהוא דעה יחידאה, אלא צ"ל שאף לדעת **הרא"ש** מועילה בדיקה בשחרית, וזה שכתב שתבדוק עצמה ביה"ש - לרווחא דמילתא כתב, כדי להרחיק עצמה מידי נדנדוד ספק.
השו"ע פסק: "...אם תראה ב' ימים או ג' ופסקה מלראות - בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק בטהרה, ובדיקה זו תהיה סמוך לביה"ש".
והוסיף **הרמ"א**: "וכן נוהגים לכתחילה. ובדיעבד, אפילו לא בדקה עצמה רק שחרית ומצאה עצמה טהורה - סגי בכך".
וכתב **הגר"א** (סק"ד) שכן נוהגים לכתחילה להחמיר כר' יהודה.
ובטהרת הבית (עמ' רנז) כתב שלדעת מרן יכולה לבדוק עצמה בשחרית אפילו לכתחילה, ושכן דעת רוב הראשונים. ומה שפסק שבדיקה תהיה בין השמשות, הוא כמו שהסביר בדעת הרא"ש, שהוא לרווחא דמילתא. ונפק"מ, שאם יש צורך גמור בדבר ויודעת שקשה עליה לעשות הפסק טהרה סמוך לביה"ש, יכולה לעשות הפסק אפילו בשחרית (ועיין לקמן בענין אם ראתה יום אחד בלבד).

בדיקת מוד דחוק

כתב **הרשב"א**: "לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא האשה בודקת יום הפסק טהרתה במוד דחוק, ושיהא שם כל ביה"ש, שזו בדיקה מוציאה מידי כל ספק".

וכתב על זה **הב"י**: "ולי מה יקרו דברי הרשב"א". וכ"פ כלשונו **בשו"ע** (סעי' א). והוסיף **הרמ"א**: "לעולם ילמד האדם להחמיר לכתחילה בתוך ביתו...". וכתב **ערוה"ש** (סק"יז): שאף הבעל לא יאמר לאשתו שזה מעיקר הדין, כדי שלא להכשילה אם לא תוכל לעשות כן, אלא ילמדנה שזו חומרא לכתחילה - וזו כוונת **הרמ"א**.

אשה שראתה דם ביום הבדיקה (שאינו היום הראשון) האם מועילה לה בדיקת שחרית?

כתבו **התוס'** (נדה סח, ב) דבכהאי גוונא לכו"ע צריכה מן הדין להפריש בטהרה מן המנחה ולמעלה, כיון שהוחזקה רואה בשחרית. וכן דעת **רש"י** (נדה נג, א). וכ"פ **החוות דעת** (בביאורים, אות א) **והסדרי טהרה** (אות ל) - דכל שראתה בו ביום, אותו יום אינו בחזקת טהרה, ולא מהני בדיקת שחרית. אולם, **הראב"ד** (בעהני"פ) **והרמב"ן** (פ"ב, ה"א) **והרשב"א** **והרשב"ץ** כתבו, שאף אם ראתה שחרית ואח"כ בדקה עצמה ומצאה נקיה - אינה צריכה בדיקה אחריה כל היום, ואין חוששים שמא חזרה וראתה בלילה או בבית"ש, אלא בלילה מתחילה לספור ז' נקיים. וכ"פ **הרמ"א**, וכ"נ דעת **השו"ע** (שמחלק בין ראתה ביום הראשון לשאר ימים). וכ"פ **החזו"א** (סי' צב, מא-מב). ו**בטהרת הבית** (עמ' רסד) כתב ג"כ שכן עיקר. אולם אם נזכרה באותו יום שראתה, אף שעשתה הפסק טהרה בשחרית, נכון שתחזור לבדוק סמוך לבית"ש, ומיהו טוב לחוש למה שכתבו **החזו"ד** **והסד"ט**.

בדיקת הפסק טהרה אחר ערבית או קבלת שבת שלה/ של הקהל

תרומת הדשן (סי' רמח) כתב שאם הקהל התפללו ערבית, ועוד היום גדול (וכ"ש אם היא התפללה), כבר עשו אותה שעה לילה, ואין יום המחרת עולה לה למנין ז' נקיים. ו**האגור** כתב בשם **המהרי"ל**, שאע"פ שהקהל התפללו ערבית, כל עוד לא שקעה החמה, נחשב יום לענין הפסק טהרה. וה"ה בע"ש, כי התוספת לקבלת שבת אינה שייכת לענין נדה. **הרמ"א** (סעי' א) הביא את שתי הדיעות וסיים: "ונוהגים לכתחילה ליזהר, ובדיעבד אין לחוש". ו**הש"ך** (סק"יד) הביא דעת אביו שכתב, שאם היא התפללה ערבית אין להקל אפילו בדיעבד, ושכן דעת **הרמ"א**. וכ"כ **רש"ל** (מובא בש"ך סק"יט) (דעת **הש"ך** אינה ברורה. ועיין סק"יט, שם משמע שפסק כמהרי"ל). **הדגמ"ר** כתב, שאף אם התפללה ערבית תועיל לה הבדיקה בדיעבד. וכ"פ **בערוה"ש** (סקכ"א). וכ"פ **בטהרת הבית** (עמ' רעד) **ובנדי השלחן** (סק"ו).

עוד כתב **הרמ"א** (שם) - דאפילו אם פסקה קודם ברכו, ואחרי ברכו חזרה לראות כתם או דם, לא אמרינן כיון שפסקה קודם, אי"כ חשיב אחר ברכו לדידה לילה. אלא אם נתקלקלה אח"כ מפסקת אפילו לאחר ברכו (כד פירש **הש"ך** סק"ה את הרמ"א). וכתב **התוה"ש** (סק"יד) דאף שאין זה משמעות לשון הרמ"א כלל, ודברי הש"ך דחוקים בזה, מ"מ ראוי לסמוך על זה.

זמן בדיקת הפסק טהרה כשראתה יום אחד בלבד (סעיף ב')

כתב **הרשב"א** (תוה"ב שער חמישי) שדין ראתה יום אחד כדין ראתה כמה ימים, וכל שבדקה ומצאה טהורה (אפילו בשחרית), הרי היא בחזקת טהורה. והראיה, מהא דאמר רבי "טעיתי שלא שאלתי" (בנוגע ליום הראשון). וגם נתן טעם שמסתבר שהיום הראשון כשאר הימים, דמכיון שפסק הדם - פסק, והיא בחזקת טהורה. וסיים: "יש מחמירין בדבר". אולם, **הרמב"ם** (פ"ו, ה"כ) פסק כחכמים (במשנה), דבדיקה ביום הראשון אינה מועילה להפסק. וכ"פ **הרא"ה** (בבדק הבית). **והמ"מ** הביא את **הרמב"ן** שכתב, שאם היו ידיה בין עיניה כל ביה"ש של יום אי - תועיל הבדיקה. וכתב **הב"י** שדיעה זו של **הרמב"ן** היא לכו"ע, ואף **הרמב"ם** יסכים לזה (דאם לאו, היה המ"מ אומר במפורש שהרמב"ן חולק על הרמב"ם). עוד כתב, ש"ידיה בין עיניה" פירושו מוד דחוק.

סימן קצו, עמוד 3

השו"ע כתב: "ראתה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום - צריכה לבדוק עצמה במוך דחוק, ושיהא שם כל ביה"ש".

והוסיף **הרמ"א**: "ובדיעבד, אם בדקה עצמה סמוך לביה"ש ומצאה עצמה טהורה, אע"פ שלא היה המוך אצלה כל ביה"ש - סגי. אבל בדיקת שחרית לא מהני, הואיל ולא ראתה רק יום אחד".

וכתב **הש"ך** (סק"ו) **והט"ז** (סק"ב) הטעם שלא מועילה בדיקת שחרית - הואיל ומעיינה נפתח ביום ההוא.

בהג"א על הרמ"א (בסוגריים) מובא שהרמ"א פסק דין דיעבד כרשב"א, כרמב"ן וכרמב"ם. ותמה עליו **הסדרי טהרה** (סק"ט), שדעתם אינה כן. וא"כ, מניין לקח הרמ"א דין זה שבדיעבד יועיל אף סמוך לביה"ש? הרי כל הראשונים שמחמירים שלא תועיל בדיקת שחרית, סוברים כרמב"ן, שצריך מוך דחוק כל ביה"ש? וסיים: "וצ"ל, דהרמ"א מכריע כן מדעתיה דנפשיה בפשרה בין הפוסקים".
אולם, דעת **הגר"א** (סק"ח) **והסד"ט** (סק"ט) להחמיר בזה, שכל שלא היה מוך דחוק אצלה כל ביה"ש, אינו עולה לה להפסק טהרה, ואפילו בדיעבד אין להקל. וכ"פ **הצמח צדק**, וכ"נ דעת **החזו"א** (סי' צב, סקמ"ה).

ובטהרת הבית (עמ' רפה) הביא שיטות ראשונים, שלא סבירא ליה כרמב"ן, ושאינן צורך במוך דחוק כל ביה"ש (**ראב"ד**, **רשב"א**, **רא"ש**, **רי"י**, **סמ"ג וסה"ת**) וסיים: "ובודאי שכדאי לסמוך עליהם לענין דיעבד". וכ"פ **הלחם ושמלה** (סק"ד). והסביר הטעם להקל, דמכיון שבנות ישראל החמירו על כל ראיית דם לספור ז' נקיים החל מיום המחרת, לא יתכן הכא נדה או זבה מדאורייתא, ולכן יש להקל בדיעבד [הטעם דלא יתכן שהיא זבה מדאורייתא, שכן: אם ראתה בימי נדתה, הרי חכתה ז' ימים. אם היא זבה גדולה (דשמא ראתה שני ימים לפני כן) אי"כ הפסיקה בטהרה בשלישי לראייתה ומועילה בדיקה שחרית, ואם היא זבה קטנה הרי מספיק היה לה בשמירת יום כנגד יום].
וכתב עוד (עמ' רפז), שנראה **שמרן** יודה להקל בדיעבד, אף סמוך לביה"ש. וזה שכתב מרן "צריכה לבדוק במוך דחוק כל ביה"ש", כבר כתב מרן בכללי הגמרא: "לשון 'צריך' - משמע לכתחילה, הא בדיעבד שפיר דמי".

הש"ך (סק"ו) הקשה (בשם **המעדני מלך**), הרי לדידן שנוהגים שצריכה להמתין חמישה ימים מיום שראתה בו, מאי נפק"מ בראתה יום אחד, אם יכולה לבדוק באותו יום?

ותירץ - נפק"מ לאשה שראתה כתם בימי ספירתה, שלכו"ע אפשר להקל. וכתב **בטהרת הבית** (עמ' רפא) שזה נכון **לרמ"א** (סעיף י"א) שלא מחלק בין אם שמשה עם בעלה או לא. אבל **למרן** שמחלק, ולא גוזר לא שמשה אטו שמשה - יכולה להפסיק בטהרה בו ביום שפסק הדם (במקרה שלא שמשה לפני כן).

ובתורת השלמים (סק"ה) תירץ נפק"מ אחרת - כגון לכלה דמותרת לספור ז' נקיים מיד שתפסוק.

הנהגת האשה לאחר הפסק טהרה (סעיף ג')

כתב **המרדכי בשם הרוקח**: "ביום שפוסקת מלראות: תבדוק עצמה לערב ותלבש חלוק לבן, שאם תראה עוד, שיהא ניכר בחלוקה. ובלילה תשים סדינים לבנים במטתה או נקיים מכתמים. ומנהג כשר הוא כשאשה מפסקת בטהרה, לרחוץ וללבוש לבנים. אמנם, אם אינה רוחצת אלא פניה של מטה - דיח בכך".

וכתב **האגור**: "אשה ההולכת בדרך, ואין לה בגדים נקיים ללבוש, תספור שבעה נקיים, רק שהחלוק נקי מדם. ויש חולקים".

השו"ע: פסק כדברי **המרדכי** הראשונים. אלא שכתב: "תלבש חלוק הבדוק לה שאין בו כתם", ולא הזכיר דוקא חלוק לבן. ואמנם, **הרמ"א** הוסיף: "ומנהג כשר הוא... ולובשת לבנים... וכן נוהגין ואין לשנות, אבל בשעת הדחק, כגון אשה ההולכת בדרך ואין לה בגדים וכו'" (כדברי **האגור**).

בגד לבן - בטהרת הבית (עמ' רצג): כתב שמכך שמרן לא כתב "חלוק לבן" - דבשעת הדחק גם חלוק שעל בשרה יכול להיות צבעוני, רק שיהיה נקי מכתמים. וכן **הערוה"ש** (סעי' ב) לא כתב שצריך לבנים, וכנראה שבמקומו לא נהגו להקפיד שיהיו לבנים ממש. ונהרא ונהרא ופשטיה.

החלפת בגדים - וכתב עוד (עמ' רצו): שאשה שהיתה באה בדרך, ועשתה הפסק טהרה ולא החליפה את בגדיה, ולא בדקה אם החלוק נקי מדם - בדיעבד עלתה לה ספירה. וכן אם ידעה שיש בחלוק כתמים מימי נידתה, יכולה לתלות הכל מימי טומאתה, כיון שהחלוק היה מוחזק בכתמים.

החלפת כרים וכסתות - והביא עוד (עמ' רצז): בשם **החכמת אדם**, שיש להחמיר ולהחליף אף את הכרים והכסתות. ור' **עובדיה** כתב, **שהמרדכי והרוקח** לא הזכירו אלא סדינים. ובזמננו עיקר הלכה זו מתקיימת במה שלובשת תחתונים לבנים.

וכתב עוד (עמ' רצו): **שמרן** השמיט מהשו"ע ענין רחיצה קודם הפסק טהרה שכתב **המרדכי**. ואמנם **הרמ"א** כתב דין זה, אך משמע מדעת מרן שאין להקפיד על כך. וסיים "ומ"מ יש להנהיג כך מלכתחילה".

וכ"כ **הצ"צ** (ס"ד): "דאם לא רחצה כלל אפילו פניה של מטה אין זה מעכב, כיון שהוא רק מנהג". ואינה צריכה להתחיל שנית לספור שבעה נקיים. ומ"מ, כשאין לה מים כלל, תנקה בכל מידי דמנקה.

דיני בדיקות שבעה נקיים (סעיפים ד' - י')

א. כמה פעמים ביום צריכה לבדוק?

משנה (יא, א): "ופעמים צריכה להיות בודקת שחרית וביה"ש".

כתב **התוס'** (ז, ב ד"ה ר' אליעזר): "וצריכה לבדוק בכל יום".

וכתב **הגמרא** (פו, א): משמע שבכל שבעת ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה פעם אחת ביום. וכ"כ **הרמב"ן**, **הרשב"א** ו**הרא"ש**.

והסמ"ג, **הסמ"ק**, **סה"ת** ו**המרדכי** בשם **הרוקח**: כתבו שצריכה לבדוק פעמיים בכל יום - פעם א' שחרית כשעומדת ממטתה, ופעם א' כשהולכת לערבית, ומקורם **מהמשנה** לעיל. וכ"פ **השו"ע** לכתחילה.

וכתב **האגרו"מ** (ח"ב מיו"ד, סו"ס עט): שהבדיקה השניה תהיה קודם השקיעה. ואם קשה, יכולה לבדוק אפילו עד ביה"ש של ר"ת - עד צה"כ. אבל בדיקה בלילה - כמאן דליתיה דמי. ומ"מ תהיה מותרת גם ללא בדיקה זו, שכן הרבה פוסקים סוברים דסגי בבדיקה אחת ביום (והביאו ג"כ בטהרת הבית (עמ' שג)).

ב. בדיקה רק ביום הראשון וביום השביעי - האם עולה לה הספירה?

משנה (נדה סח, ב): "הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור, וביום השביעי ומצאו טהור, ושאר ימים שבינתיים לא בדקו. ר' אליעזר אומר: הרי הן בחזקת טהרה. ר' יהושע אומר: אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד. ר' עקיבא אומר: אין להם אלא יום שביעי בלבד".

ובגמרא שם פסקו הלכה כר' אליעזר.

עוד שם **בגמרא**: "איבעיא להו: הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו טהור, ושאר הימים לא בדקו, לר' אליעזר מהו? תחילתן וסופן בעינן, והכא תחילתן איכא סופן ליכא (שאין לה בדיקה בשביעי), או דלמא תחילתן אע"ג שאין סופן? רב אמר: היא היא תחילתן אע"פ שאין סופן. ור' חנינא אומר: תחילתן וסופן בעינן, הכא תחילתן איכא סופן ליכא".

ואמרין שם בגמרא (סט, א): דלרב, אם לא בדקה ביום הראשון ולא בדקה בשאר הימים, אלא ביום ז' בלבד בדקה ומצאה טהור, ה"ז בחזקת טהורה, דכי היכא דתחילתן בלא סופן סגי, ה"נ סגי בסופן אע"פ שאין תחילתן. והוא שהפסיקה בטהרה.

הרמב"ם, **הראב"ד**, **הרשב"א**, **הרא"ש**, **הטור**, **הרא"ה** ו**הרו"ה**: פסקו כרב, שאם בדקה ביום הראשון בלבד (מלבד הבדיקה של הפסק טהרה) או ביום השביעי בלבד, ה"ז בחזקת טהרה. והטעם כתב **הרא"ש** - משום דרבי ירמיה ור' ששת שקלי וטרו אליביה, אלמא דסבירא ליה כוותיה.

סמ"ג, **סה"ת**, **הגמ"י** בשם **הרמב"ן** ו**בשם רבינו שמחה** - הלכה כר' חנינא. דמאחר שלא נתברר ההלכה כדברי מי, ראוי להחמיר כדברי רבי חנינא, דתחילתן וסופן בעינן (ועוד, דרבי חנינא היה רבו של רב).

ובסמ"ג כתב: "שלא יהיה יותר מחמישה ימים בין בדיקה לבדיקה". וא"כ, בדקה ג' ו-ט' עלתה לה טבילה. וכן אם בדקה ביום א', ג' ו-ח' - טובלת בשמיני בערב, שאע"פ שבין א' ל-ח' יש יותר מחמשה ימים, יום ג' מצרפם (פת"ש סק"ו).

וכתב **הב"י**: "וכיון דכל הני רבוותא מספקא להו, אין להקל בדבר שהוא ספק איסור כרת".

ובשו"ע (סעי' ד): הביא את דעת רב בסתם, ואת דעת ר' חנינא כ"א, וסיים "ואין להקל".

סימן קצו, עמוד 5

ובטהרת הבית (עמ' שו): כתב דאע"פ שבד"כ "סתם וי"א - הלכה כסתם", כיון דסתם וכתב "ואין להקל" הכי הלכתא. ולכן צריך שתבדוק ביום הראשון מהשבעה וביום השביעי.
ואמנם, אחרונים רבים (עיין עמ' שט-שיא בטה"ב) הקלו בשעת הדחק, ולכן יש לסמוך עליהם בשעת הדחק להקל בבדיקת יום א' או ז' (עיין לקמן) (ערוה"ש סעי' כט, וסד"ט).
ובפת"ש (סק"ז): הביא בשם **החת"ס** (סי' קעח) שבדיעבד, שכבר לנה אצל בעלה - יש להקל [ומשמע אפילו לנה ולא שמשוה (בדה"ש ציונים ס"ק קנח)]. אך כ"ז בבדקה ודאי ב-א' או ב-ז', אבל אם לא בדקה בהם, רק באחד מהאמצעים - יש לחוש אפילו בדיעבד (ועיין לקמן).

נחלקו הראשונים בדעת רב - האם תועיל בדיקה אחת, באחד מהימים האמצעיים?

ראב"ד, רא"ש וטור - מועילה בדיקה, והיא בחזקת טהורה [והביא ראייה מדתנן (סח, א): "וחכמים אומרים ואפילו בשניים לנדתה, אם בדקה ה"ה בחזקת טהורה - ומה הכא סגי לה בבדיקת אמצעי, הי"נ סגי לה בבדיקת אמצעי. ועי"ל: מסברא, דעדיף אמצעי יותר מהסוף דאתחזקה בטהרה כל הימים שלאחר הבדיקה" (רא"ש)].

רז"ה, רשב"א ורא"ה - לא מועילה הבדיקה (ודחו את הראיה מהמשנה, דאין להביא ראייה מבדיקת נדה הקלה, לבדיקת זבה החמורה שצריכה שבעה נקיים).

בשו"ע (סעי' ה): הביא את שיטת הראב"ד בדעת רב. אבל כאמור לעיל, הוא פסק בסוף שאין להקל כלל כשיטת רב, אלא כדעת רבי חנינא.

ועיין **בדגמ"ר**, שכתב שלכו"ע (אפילו לסמ"ג) אם בדקה עצמה ביום השלישי וביום השביעי עלו לה שבעה נקיים (ובלבד שביום שפסקה בדקה, כדי שתפסוק בטהרה).

שצריכה לבדוק לאור יום

כתב **הרשב"א** (תה"ב הקצר): "אור היום יפה לבדיקה, שכן של בית מונבז אין בודקין מיטותיהן אלא ביום ומזכירין אותן לשבח".

וכתב **הרמ"א** (סעי' ד): "והבדיקה תהיה לאור היום ולא לאור הנר. ובדיעבד מהני אפילו לאור הנר".

ג. דין אשה שיש לה מכה באותו מקום - האם יכולה להקל בבדיקות?

רמ"א (סעי' י): בג' ימים ראשונים אין תולים להקל שצריכים להיות נקיים לגמרי (**מרדכי ואגור**), אא"כ במקרה שמדובר: **א**. בפחות מגריס (=כתם), **ב**. במכה בגופה ויודעת שמוציאה דם. ולאחר ג' ימים ראשונים תולה גם ביותר מכגריס ועוד, אם יודעת שהמכה מוציאה דם. מ"מ "טוב להחמיר לכתחילה במכה עוברת בימים מועטים, דאפשר ליזהר מיקר"י" (ד"מ).

ש"ך: אפילו מכה שמוציאה דם - אין תולים, רק במוכת שחין.

ט"ז: תולה רק במכה שא"א לה ליזהר בה.

כתב **החוו"ד** (סי' קצו, סק"ג): שאינה נטהרת לבעלה אא"כ יעלה בידה לבדוק לכל הפחות פעם אחת באותן ז' ימים (מלבד בדיקת הפסק טהרה). וכ"כ **בבית אפרים** (סי' מח), דאע"פ שמצווה לכתחילה לבדוק בכל יום, הכי עדיף טפי להקל עליה שלא תבדוק, משנצטרך להקל לה כשתראה, לתלות במכתה.

ובנדה"ש (בביאורים ד"ה וי"א): כתב דמשמע מסתימת דבריהם, דאף אם בדקה רק באחד מהימים האמצעיים, יש להקל.

והחת"ס (סי' קעז): כתב, שדין זה נכון לגבי אשה המוחזקת שמעיינה פתוח (דהיינו הפס"ט). אבל בבדיקת ז' נקיים (לאחר שעשתה הפסק טהרה) סגי במה שמכוונת דעתה לידע שלא הרגישה בפתיחת מקורה.

ועיין **בערוה"ש** (סי' קצו, סקכ"ו): שתמה על הבי"י שפסק נגד כל הני ראשונים שפסקו כרב (**רמב"ם**, **רא"ש**, **ראב"ד**, וכו'), אך חלילה לנו לסור מדברי הבי"י שכתב שאין להקל. ומ"מ, בזמנינו שיש הרבה נשים שיש להם חבורות ופצעים בתוך חדרי בטן, והבדיקות קשות להן מאוד - יש להורות להן כעיקר הדין, שדי בבדיקה אחת בכל שבעת הימים מלבד הפסק טהרה. וכן מורין הלכה למעשה. וכ"פ **הסד"ט**, וכ"פ **בטה"ב** (עמ' שיב), והוסיף - "ומ"מ אם יכולה לעשות בכל ימי הספירה קינוח כל שהוא מבחוץ באופן שלא יכאב לה, ראוי לעשות כן".

סימן קצו, עמוד 6

נוביי: עיקר בדיקת הפסי"ט שתתן דעתה אם תרגיש שיוצא דם מהמקור, ואם אינה מרגישה נחשב להפסק טהרה. ולכן, אשה שיש לה מכה יכולה לעשות הפסי"ט ע"י מחשבה ולספור ז' נקיים (נוביי קמא, יו"ד סי' נט).

ד. ספירת שבעה נקיים

כתב השל"ה שבימי ספירת ז' נקיים תמנה בכל יום, ותאמר בפה "היום יום א' לספירת ליבונני", וכן הלאה, דכתיב: "וספרה לה שבעה ימים". וכ"כ הסד"ט בשם האגודה.

אולם, הנוביי תניינא (יו"ד סי' קנג): חולק ע"ז, ודעתו דלא בעינן ספירה בפה. וכ"כ החינוך (מצוה ש"ל): "וציווי הספירה, הכתוב בזבה, אינו אלא השגחה בימים". כלומר בביצוע הבדיקות, הן מקיימות מצוות "וספרה לה".

וכ"כ הסד"ט שהנשים לא נהגו לספור בפה (והביאו מחלוקת זו הפת"ש סק"ד), ושכך פסק הרמב"ם.

מעיל צדקה: אם הסיחה דעתה מהספירה צריכה לספור שוב.

טה"ב: אם הסיחה מספר שעות ביום - א"צ, אבל יום או יומיים - יש להחמיר. ובמקום הצורך יכולה להקל.

משנה (נדה פ"י, מ"ב): "...בדקה עצמה ביום שביעי שחרית ומצאה טמאה, וביה"ש לא הפרישה, ולאחר זמן בדקה עצמה ומצאה טהורה - ה"ז בחזקת טמאה".

וכ"פ השו"ע (סעי' ה): דאינה טהורה עד שתפסוק בטהרה.

ה. סוגי הבגדים הכשרים לבדיקת הפסק טהרה (סעיף ו')

נדה (יו, א): "ת"ש: של בית מונבז המלך היו עושין ג' דברים ומזכירין אותם לשבח... בודקין מיטותיהן במילא פרהבא (פרש"י: צמר גפן, שמתוך שהוא לבן, נראית בו טיפה כחרדל. ל"א: צמר נקי ורד). מסייע ליה לשמואל, דאמר שמואל: אין בודקין את המטה, אלא בפיקולים או בצמר נקי ורד... אמר רבא: הני שחקי דכיתנא (בגדים של פשתן) מעלי לבדיקה. איני? והא תנא דבי מנשה: אין בודקין את המטה, לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן, אלא בפיקולין או בצמר נקי ורד! לא קשיא: הא בכיתנא הא במאני דכיתנא. ואב"א: הא והא במאני דכיתנא, הא בחדתי הא בשחקי".

פרש"י: ואין בודקין בפשתן - לפי שאינו לבן, שאין דם ניכר יפה אלא בעד לבן. והוסיף: "שחקים - לבנים יותר מן החדשים".

סוג הבגד:

כתב הרמב"ם (פ"ד, ה"ו): "בגדים אלו שמקנחים בהם, צריכים שיהיו של פשתן, שחוקים ולבנים". והקשה הב"י: והרי בגמרא אמרינן 'אף בפיקולין', וכן בית מונבז (שהוזכרו לשבח) היו בודקים בצמר נקי? ותירץ: דמה שכתב הרמב"ם "פשתן, שחוקים ולבנים", לפי שהם דברים רכים, וממילא נשמע לכל דבר שהוא לבן ונקי ורד - דמהני לבדיקה (כפיקולין וצמר נקי ורד).

צבע הבגד:

עוד כתב הב"י: שהבגד שבודקת בו צריך שיהיה לבן, וכדפסק הרמב"ם (ואע"פ שהגמרא מיעטה אדום ושחור, לאו דוקא הוא, אלא ה"ה לכל הצבעים, שאין מראה אדמומיות ניכר בהם כמו בלבן).

וכ"פ הרא"ש והסמ"ג.

וכ"פ השו"ע (סעי' ז): "כל בדיקות אלו, בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה, צריכות להיות בבגד פשתן לבן ישן או בצמר גפן או בצמר לבן נקי ורד".

ובטה"ב (ח"ב, ע"ב שמא): כתב דבשעת הדחק שאין לה בגד לבן לבדוק בו (כגון שהיא באה בדרך) יש להקל בבדיקת בגד נקי של שאר מיני צבעונים, באופן שתעמיק בו היטב והוא נקי מכל כתם, ואין עליו שום רושם של אדמומיות כלל.

אמנם, **בבדה"ש** (ביאורים, ע"ב שו) החמיר אף בדיעבד.

הרטבת העד במים לצורך הבדיקה:

כתב **המהרש"ם** (תשובה ח"א, סי' קמו): שאשה שקשה לה לבדוק בעד יבש כי הבדיקה מכאיבה לב, מותר לה ללחלח העד במים קודם הבדיקה, שעיי"כ נקל לה לבדוק יפה (ואין לחוש שמא היתה שם טיפת דם כחרדל ונמחית ע"י לחלוחית המים). ואדרבה, אם נחמיר עליה לבדוק בעד יבש, יש לחוש שמא לא תבדוק יפה בגלל הכאב.

ו. רמת הבדיקה הנדרשת (סעיף ו')

כתב **הראב"ד** (בעה"נ עמ' סו): די ש ג' סוגי בדיקות:

- א. בדיקת קינוח - שהיא בדיקה למציאת כתם.
- ב. בדיקת בית חיצון, עד מקום שהשמש דש - והיא בדיקה להתיר אשה לבעלה (דהיינו לזבה, נדה, הפס"ט וז' נקיים) - בעומק.
- ג. בדיקת חורין וסדקין בבית החיצון - והיא בדיקת הטהרות - ברוחב. והראיה שיש לחלק בין בדיקת תשמיש לטהרות - מהגמרא (נדה ה, א): "עד שלפני תשמיש אינו ממעט בפקידה, מ"ט! מפני המהומה לביתה, אינה מכנסת לחורין ולסדקין".
- הרשב"א והרא"ש**: דחו את הראב"ד, וכתבו דבכל הבדיקות של ז' נקיים צריך בדיקה בחורין ובסדקים (וכ"כ הסמ"ג).
- הרמב"ן**: הכריע ביניהם - בבדיקת הפס"ט - צריכה בדיקת חורין וסדקים, ובבדיקות שאר ז' נקיים - סגי בבדיקה כל דהו (דבחוקת טהרה עומדת).

וכתב עוד **הרא"ש**: דבדיקה שאמרנו, היינו שתכניס בגד או צמר גפן לחורין ולסדקין עד מקום שהשמש דש, ולא שתכניסנהו מעט לקנח את עצמה, שהוא מקרי קינוח ולא בדיקה. וכ"כ **הגמ"י** (פ"ו, אות ד) **ור' ירוחם**.

וכתב **הב"י**: "ודברים אלו קשים בעיני, שא"א לאשה להכניס העד כ"כ בעומק. ואם תדחוק להכניסו כ"כ בעומק ע"י תחבולות - תקלקל עצמה, שיסרט המקום בפנים ע"י הבדיקה ויוציא דם, ויצא העד אדום ואינו מן המקור, אלא מחמת דוחק הבדיקה, וכך אומרות הפקחות שבהן".

והר"י איסרלן (תה"ד) כתב: "הא דבדיקת אשה בז' נקיים עד מקום שהשמש דש, כבר שמעתי מדקדקים בזה, אך בשאר חיבורים לא כתבו רק בדיקה יפה לחורין ולסדקים. וכיון דא"א לנשים כולי האי, אין להחמיר עליהן ביותר והנח להן לישראל וכו".

(ודן הב"י בכוונתו באומרו "הנח להם לישראל" - האם הכוונה ל-"הנח להם לישראל, אם אינם נביאים, בני נביאים הם" (פסחים סו, א), ואז גם בעל נפש יכול לסמוך על כך, או שמא כוונתו ל-"הנח להם לישראל, שמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים" (שבת קמה, ב), שאז בע"כ צריך להזהר בזה).

אמנם, **הסמ"ג, סמ"ק, סה"ת, ורמב"ן** כתבו שתכניסנו לחורים ולסדקים, ולא הזכירו עד איזה עומק. וא"כ צ"ל, דכוונתם לאו דוקא עד מקום שהשמש דש, אלא שתכניסנו בעומק כל מה שתוכל ולא ליסגו שתכניסנו מעט.

וכתב **הב"י**: "והנ"ל לבעל נפש... שיצא את כולם, ויצוה בביתו דבדיקה שבודקת בהפסקה, ובדיקה אחת מבדיקות שבתוך הז' תהיה בעינן שיגיע עד מקום שהשמש דש, ושאר בדיקות - אף אם לא יגיע שם, לית לן בה". וסיים: "ואמנם, נ"ל שצריך לייחד יום אחד בתוך הז', כדי שיהיה יום מיוחד לבדיקה זו... ונ"ל שהיום היותר ראוי לייחד הוא היום הראשון, כדי שאם תשכח באותו יום מלבדוק בענין זה, יהיו לפניך ימים הרבה לתשלומין בעודה תוך ז'".

בשו"ע כתב: "כל בדיקות אלו, בין בדיקת הפס"ט, בין בדיקת כל השבעה... ותכניסנו באותו מקום בעומק ולחורים ולסדקים, עד מקום שהשמש דש, ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית, ולא שתכניסנהו מעט לקנח עצמה. אם קשה בעיניה מאוד להכניסו כ"כ בעומק, לפחות בדיקה של יום הפס"ט ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תהיינה עד מקום שהשמש דש".

והרמ"א הוסיף: "ואם לא עשתה כן בבדיקת יום ראשון, תעשה פעם אחת כן מבדיקות שאר הימים. מיהו, בדיעבד אם לא עשתה כן כלל, רק שבדקה עצמה יפה בחו"ס בעומק היטב כפי כוחה, אע"פ שלא הגיע למקום שהשמש דש - סגי לה" (דהיינו שסומך על הסמ"ג, סמ"ק, סה"ת ורמב"ן ועוד ראשונים).

ובנוב"י (יו"ד, סי' מו): כתב שכיון שדעת הרבה פוסקים להקל, נ"ל להקל ולסמוך על הרמב"ן, דרק בדיקה של הפס"ט צריכה לחורין ולסדקין, ושאר בדיקות (אפילו של יום ראשון) די בבדיקה קלה

סימן קצו, עמוד 8

(וניתן גם לסמוך על המוך הדחוק של בדיקת הפסיט, שהרי המוך אצלה עד הלילה, ולצרף דעת רש"י שסובר דספירת לילה מקרי ספירה (מובא ב**פ"ש** סק"ט)).

ע"ן **בחוו"ד** שהאריך להקשות על הנוב"י, ומסיק שאין לזוז מפסק השו"ע.

ובבדה"ש: כתב דאשה שחוששת שמא תראה דם ותקלקל עצמה יכולה לסמוך על הפסק של הנוב"י. אבל אשה שקשה לה הבדיקה בחו"ס ומצערה, אבל אין אצלה חשש קלקול - אין נראה להקל בזה אלא בבדיקת שאר ימים, אבל בבדיקת ראשון ושביעי צריכה בחו"ס.

סיכום השיטות - רמת הבדיקה הנדרשת

השיטה	הפסק טהרה	שבעה נקיים
ראב"ד	א"צ חו"ס (אלא עד מקום שהשמש דש) - רק לטהרות	א"צ חו"ס (אלא עד מקום שהשמש דש) - רק לטהרות
רשב"א ורא"ש	חו"ס עד מקום שהשמש דש	חו"ס עד מקום שהשמש דש
רמב"ן	חו"ס	בדיקת כל דהו
שו"ע	בעומק לחו"ס, עד מקום שהשמש דש	לכתחילה כל הז' - חו"ס, ובדיעבד מספיק רק יום אי' - לעומק לחו"ס, עד מקום שהשמש דש
רמ"א	בדיעבד שקשה לה בעומק לחו"ס, תכניס לחו"ס עד מקום שידה מגעת (ע"פ הסמ"ג, דמ"ק סה"ת ורמב"ן).	

נוב"י - כרמב"ן. **חו"ד** - כשו"ע.

בדה"ש - אשה שחוששת שמא תראה דם כתוצאה מהבדיקה - כנוב"י. סתם אשה, אפילו שכואב לה - כשו"ע.

ז. דין סומא, חרשת ושוטה (סעיפים ז' - ח')

משנה (נדה יג, ב): "החרשת והשוטה והסומא ושנטרפה דעתה, אם יש להן פקחות - מתקנות אותן והן אוכלות בתרומה".

ובגמרא: "חרשת - איהי תבדוק נפשה! דתניא: אמר רבי: חרשת היתה בשכנותינו, לא דיה שבודקת לעצמה, אלא שחברותיה רואות ומראות לה! התם במדברת ואינה שומעת, הכא בשאינה מדברת ואינה שומעת".

וכתב **הב"י**: ומשמע דה"ה שומעת ואינה מדברת דהויא כפקחת.

וכ"פ **השו"ע** (סעי' ח): "החרשת ששומעת ואינה מדברת, או שמדברת ואינה שומעת הרי הן כפקחות. אבל אם אינה שומעת ואינה מדברת, וכן השוטה או שנטרפה דעתה מחמת חולי - צריכות פקחות לבדוק אותן, ולקבוע להן וסתות כדי שתהיינה מותרות לבעליהן. הוקבע להן וסת - הרי הן כשאר כל הנשים. לא הוקבע להן - חוששות משלושים יום לשלושים יום ובודקות ע"י פקחות" (ועי"ל סי' קפט לענין קביעת וסתות).

סומא: אמרינן **בגמרא** (שם): "איהי תבדוק לנפשה ותיחזי לחבירתה! א"ר יוסי בר' חנינא: סומא אינה משנה (פ"י אפשר למחוק את "הסומא" מהמונח).

וכ"פ **השו"ע** (סעי' ז): "הסומא - בודקת עצמה ומראה לחברתה".

ח. האם מותר לאשה להרבות בבדיקות?

משנה (נדה יג, א): "כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת. ובאנשים - תקצץ".

וכ"פ **השו"ע** (סעי' ט): "האשה שמרבה לבדוק, בין בימי ספירתה, בין בימים שלא ראתה בהם - ה"ז משובחת, אע"פ שיש לה וסת קבוע".

ובש"ד (סקי"א) כתב: "ועי"ל סיי קפד, סק"ד". שם כתב, שאין לה לבדוק בשעת תשמיש, לא לפניו ולא לאחוריו, פן יהיה לבו של בעלה נוקפו שיחשוב שאולי הרגישה שנפתח פי המקור ויצאה ממנה טיפת דם ואבדה. ונמצא פורש ממנה (או יפרוש להבא) ומבטל פו"ר. ומה שכתוב כאן הוא שלא בשעת תשמיש.

ובשו"ת בית אפרים (סוסי"י מט): כתב דאם יש לחוש שריבוי הבדיקות אצלה יגרום לה סריטות על בשרה מבפנים, ויצא ממנה דם שלא מן המקור, ויביא לקלקול עצמה, עליה להמנע מלהרבות בבדיקות שאינן מן הדין. וכ"פ **בטה"ב** (עמ' שע).

דין פולטת שכבת זרע (סעיפים י"א, י"ג)

הקדמה:

מקרא (ויקרא טו, טז - יח): "ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע, ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב. וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו ש"ז וכבס במים וטמא עד הערב. ואשה אשר ישכב איש אותה ש"ז, ורחצו במים וטמאו עד הערב".

פרש"י: אע"פ דקיי"ל דטומאת בית הסתרים אינה מטמאה, גזירת הכתוב היא, שלמרות שלא נגעה בש"ז - טמאה (ומקורו בנדה מא, ב). ומנין ששכבת זרע מטמאה? דכתיב: "או איש אשר תצא ממנו ש"ז" (ויקרא כב, ד), דרשו חז"ל (נדה מג, ב) שהנוגע בש"ז - טמא.

א. גמרא (נדה לג, א-ב): "בעי רמי בר חמא: פולטת ש"ז מהו שתסתור בזיבה? רואה היתה וסותרת (פירוש: שדינה כמו איש שיצא ממנו ש"ז, וסותרת יום אחד), או דלמא נוגעת היתה ולא סתרה?" (פירוש: שיש לה דין של נוגעת בש"ז ואין היא סותרת). ולא פשטה הגמרא את השאלה (שכן עכשיו הש"ז יוצאת ושנינו שנוגע בש"ז - טמא, אך אין זה סותר).

וכתב **הרא"ש**: דכיון דלא פשטה כל כך, יש להחמיר בפולטת ש"ז, וסותרת יום אחד (אותו היום שהיא פולטת בו היא סותרת, ולא עולה לה לספירת ז' נקיים. וא"כ, אם היא פולטת משך ו' עונות (עיי' לקמן) שהם פעמים די ימים, אין היא יכולה להחשיב ימים אלה לספירת ז' נקיים).

ב. וכן בגמרא (נדה מב, א): "בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי: פולטת ש"ז רואה הויה או נוגעת הויה? נפק"מ לסתור ולטמא במשהו... א"ל: רואה הויה".

ג. גמרא (שבת פו, א): "ת"ר: פולטת ש"ז ביום השלישי - טהורה, דברירי אלעזר בן עזריה. רבי ישמעאל אומר: פעמים שהן די עונות, פעמים שהן ה' עונות, פעמים שהן ו' עונות. ר' עקיבא אומר: לעולם ה'...". **ובעמ"ב**: "א"ר חייא ברבי אבא א"ר יוחנן: זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא. אבל חכמים אומרים: שש עונות שלמות בעינן" (**ובהגהות הגר"א**: כתב שגירסת הגאונים: "ג' עונות").

א. וכתב הרא"ש: "הילכך, כל אשה צריכה שלא תתחיל לספור ז' נקיים עד יום ה' לשימושה... דאין ש"ז מסרחת אלא לאחר ו' עונות שלמות (כלומר, שאחר ו' עונות הש"ז כבר אינה מטמאה). הלכך כשישמושה במוצ"ש, אם תפלוט בליל די קודם עת שימושה במוצ"ש, עדיין היא עומדת בתוך ו' עונות לשימושה, ואם פלטה - סותרת. הלכך, יום ה' יהיה ראשון לספירתה". וכ"פ רוב הראשונים.

אך **הרמב"ם** (הלי אבות הטומאות פ"ה, הי"א) כתב: "האשה שפלטה ש"ז, אם פלטה אותה בתוך ג' עונות - ה"ה טמאה כרואה קרי, לפיכך סותרת יום אחד".

וכתב **הב"י**: שהרמב"ם פסק כר' אלעזר בן עזריה.

ויש לתמוה למה לא פסק הרמב"ם כר"ע או כחכמים דרבים ניהו? ועיין **בגר"א** (סקל"ב), שכתב שהרמב"ם ג"כ גרס בדעת חכמים "ג' עונות". וכ"כ **האו"ז**: דעד ג' עונות הש"ז מטמאת.

וכתב **הב"י**: דמאחר שכולם, זולתי הרמב"ם ואו"ז, פוסקים דעד שש עונות לא מסרחא ש"ז - הכי נקטינן.

ב. כתב הראב"ד בתשובה: שמה שאמרו שפולטת ש"ז סותרת, זה דוקא לענין תרומה וטהרות, אבל לבעלה - אינה סותרת (והביא ראיה מהגמרא (נדה סז, ב): "ר"ש אומר: 'ואחר תטהר' - אחר מעשה תטהר, אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תבוא לידי ספק". ואם איתא דפולטת סותרת יומה (לבעלה), אמאי לא אמרו שמא תפלוט ש"ז, שהוא דבר המצוי יותר? אלא צ"ל, דש"ז אינה סותרת (לבעלה).

והרשב"א (תוה"ב): נטה ג"כ לדעת הראב"ד, אלא שסיים - מ"מ בעני"פ יחוש לעצמו, דאף לבעלה סותרת. ועיי"ש שהביא הראב"ד ראייה נוספת (שרשם שסתם פולטת ש"ז לא אסרוה על בעלה, ה"ה בימי ז' נקיים אין הש"ז תסתור).

והרא"ש, ר' יונה, סמ"ג, סמ"ק, סה"ת והגמ"י: חולקים על הראב"ד דאף לבעלה ש"ז סותרת (ודחה הרא"ש את ראיית הראב"ד - דודאי דם בזבה וזובה בזב שסותרים כל המנין, סותרים עד סוף יום השביעי. אבל פולטת ש"ז, שאינה סותרת אלא יום אחד, אם פלטה אחר שספרה מקצת היום האחרון שוב אינה סותרת, דכיוון שספרה מקצת היום השביעי וטהרה לבעלה, כבר שלמו הנקיים).

וכתב הב"י: "ומאחר דכל הני רבוותא כתבו בהדיא דאף לבעלה סותרת... הכי נקטינן".

שיטת ר"ת: רמי בר חמא בגמרא דיבר במקרה שנבעלת לזב - הש"ז מטמאה, משום שהיא פולטת צחצוחי זיבה. אך אם היא אינה נבעלת לזב - אינה סותרת.

ג. **התה"ד** (סי' רמה): הביא דברי הפוסקים, שאם שמשו במוצ"ש וראתה דם בו ביום - תפסוק בטהרה ביום הרביעי קודם השקיעה, ויום חמישי יהיה יום ראשון לספירת ז' נקיים.

וכתב על זה: ומיהו שמעתי שיש להוסיף עוד יום אחד, משום דאיכא למיחש שמא תשמש ביה"ש של מוצ"ש, ותסבור שעדיין יום הוא, ותחשוב שיכולה להתחיל לספור ז' נקיים מליל רביעי (שהוא ליל חמישי לשימושה). ואינו כן, אלא לילה היה כששימשה, וסותרת כשפלטה כבר בליל רביעי, כי שש עונות שלמות בעינן, ולכן מוסיפות עוד יום אחד. וביום השישי יהיה יום ראשון לספירת ז' נקיים.

וכ"כ האגור בשם המהרי"ל, ושכן המנהג באשכנז.

וכתב עוד בתה"ד: שיש נשים (באשכנז) שנהגו להמתין שבעה ימים, וכתב הב"ח טעם לדבר (ומובא בט"ז סק"ו) בשם הר"ש מאוסטרייך, מכיון שבימים קדמונים נהגו לטבול ב' פעמים - אחת אחר ז' דאורייתא, והשניה אחר ז' נקיים, וזכר לאותו דבר נהגו להמתין י"ד יום.

ועיין ברמב"ם (פ"יא, ה"ד): שכתב "ואין זה מנהג, אלא טעות ממי שהורה להם כך. ואין ראוי לפנות לדבר זה כלל...".

ד. עוד כתב התה"ד: וצריכה להמתין כך ימים בין אם שמשה ובין אם לא שמשה, דגזרינן לא שמשה אטו שמשה.

וכ"כ המהרי"ק, והוסיף שאפילו אם אין בעלה בעיר מחמירים. ועיין בב"ח דמיקל בשאין בעלה בעיר.

וכתב הב"י: "וכל דברים אלו חומרות יתירות הן, ואין להם סמך בגמרא לגבי הדין, ולפיכך לא נהגו העולם בכל מקומותינו אלא להמתין ד' ימים ולהתחיל לספור מיום חמישי ואילך. ודוקא אם שמשה, אבל אם לא שמשה אינה ממתנת כלל. ואם שמשה יום או יומיים קודם ראייתה משלמת עליהם ארבעה ימים מיום שמושה, ובה' לשמושה מתחלת לספור".

וכ"פ בשו"ע (סעי' יא): "הפולטת ש"ז בימי ספירתה, אם הוא תוך ו' עונות לשמושה, סותרת אותו יום. לפיכך, המשמשת מטתה וראתה אח"כ ופסקה, אינה מתחלת לספור ז' נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלמות שמא תפלוט. לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשמושה... דקיי"ל אין ש"ז מסריח עד שיעברו עליו שש עונות שלמות מעת לעת".

והרמ"א הביא את דעת התה"ד, אגור, ועוד - שצריכה להוסיף עוד יום אחד למנין, דהיינו שיום השישי יהיה היום הראשון לספירה. וכתב ע"ז "וכן נוהגים בכל מדינות אלו ואין לשנות".

עוד כתב: "ויש נשים שנהגו להחמיר עוד להמתין עד שבעה ימים - ואין טעם בדבר, והמחמיר יחמיר, והמיקל - נשכר להקדים עצמו למצוה".

וכתב הט"ז (סק"ו): דאע"פ שהב"ח כתב טעם למנהג, "יפה כתב רמ"א שהמקדים עצמו מקדים למצוה, ואין בטעמים כאלה כדי להרחיק טבילת מצוה".

עוד פסק הרמ"א: "ויש שכתבו שעכשיו אין לחלק בין שמשה עם בעלה ללא שמשה... וכן נוהגין במדינות אלו, ואין לשנות".

והש"ך (סק"כ) והט"ז (סק"ז): הביאו את הב"ח שהיקל כשאין בעלה בעיר, ודחו אותו ופסקו כמהרי"ק, שגם כשאין בעלה בעיר - מחמירים.

ועיין בטה"ב (עמ' תד-תה): שכתב שכיון שדעת מרן להקל, אין לנו לגזור לא שמשה אטו שימשה.

וכ"פ השו"ת דעת כהן (סי' פה): שאין להחמיר לספרדים בלא שמשה אטו שימשה, הואיל והן נגררים אחרי פסקי מרן.

ובדרכ"ט (עמ' קלו): מחמיר ופוסק כמו הרמ"א.

כלה קודם חופתה, האם צריכה להמתין ימים קודם שתספור ז' נקיים?

כתב **הש"ך** (סק"כ): "שאפילו כלה אינה סופרת ז' נקיים עד יום ה' לראייתה... ומ"מ בשעת הדחק יש להתיר לכלה שמיד שתפסוק טהרה, תספור ז' נקיים" **[ובתוהשל"מ** (סק"ח) הסביר מהו שעת הדחק: כגון שכבר נעשה הכנה לנישואין, וא"א לדחותו בלא הפסד (כ"כ גם **בבד"ש** עמ' שטו)].

וכתב עליו **הדגמ"ר**: אולי כוונתו כשלא היתה נדה קודם לראיה (כגון: בתולה שראתה פעם ראשונה, וכן מניקה, וכדו'). אבל אם היתה כבר נדה, לא שייך חומרא זו כלל.

וכ"פ **הט"ז** (סק"ז): דבכלה, אפילו פרסה נדה אחר חופתה, אבל קודם שנתייחדה עם חתן שלה - אין ממתנת כלל, דבזה ודאי לא שייך למגזר לא שמשה אטו שמשה, דלא באה עדיין לכלל תשמיש עמו, ולמה נגזור בזה?!

וכ"כ **ערוה"ש** (סק"ט): שאין המנהג כדברי הש"ך.

ועיין **בסד"ט** שכתב שכל דברי הש"ך הם במקום שנהגו להחמיר בזה, ובמקום שלא נהגו אין להחמיר. וכ"כ **הלו"ש והצ"צ**. וכדברי **הסד"ט** פסק **הבד"ש**. וכ"פ **בטה"ב** (עמ' תלג), והוסיף: "שבמקום שאין מנהג קבוע להחמיר בזה פשוט מאד שיש להקל בכלה, שמיד שפסקה מלראות מפסיקה בטהרה וסופרת ז' נקיים החל מיום המחרת". וכתב דכל זה הוא רק לאשכנזים היוצאים ביד רמ"א וגוזרים לא שמשה אטו שמשה, אבל לספרדים - פוסקת בטהרה מיד כשפסקה לראות דם.

עייין **בנוב"י** (פת"ש סקט"ז) לגבי אשה שעברו ז' נקיים וכבר טבלה, וקודם ששמשה ראתה דם, ובעלה היה בעיר - כתב שצריכה למנות ז' ימים תיכף ותטבול. **ובפת"ש** מובא **שהפנ"י** הקל בזה. וכ"כ **במעיל צדקה**, והסביר הטעם דאף בגזירת חז"ל קיי"ל דמילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. וכ"כ **הסד"ט**.

אשה שראתה כתם - האם צריכה לחכות ימים לפני ספירת ז' נקיים?

כתב **סה"ת** (נ"י סי' קצ), שאף בכתם צריכה להמתין ארבעה ימים משום פליטת ש"ז, ותספר ז' נקיים.

וכ"פ **רמ"א** (סק"א): "וכל אשה שרואה אפילו כתם, צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה בו, ותפסוק לעת ערב, ותספור ז' נקיים".

וכתב **הש"ך** (סקכ"א): אם לא שמשה אינה צריך להמתין, דדוקא ברואה ממש גזרינן שמשה אטו לא שמשה. ועוד, דכתמים הם מדרבנן, והולכים בזה לקולא. וכן נראה שכוונת תה"ד, שרק במקום שרואה ממש, אבל לא בכתם דרבנן. וכן נראה בדעת **רבינו האי**. "אבל **העטרת זהב** כתב: יש שכתבו שכל אשה, אפילו רואה כתם כחרדל, בין שמשה בין לא שמשה - צריכה להמתין וכו', וכן נוהגין".

יש שרצו לומר שיוכן נוהגין הם דברי הלבוש, אבל הש"ך לא ס"ל כן אף להלכה (שערי דעה סק"ט). אמנם, **רוב האחרונים** פוסקים להחמיר כלבוש, דאף בלא שמשה צריכה להמתין, ושכן דעת הש"ך. וכ"פ **בבד"ש** (סקק"ע), אלא שהוסיף: "ומ"מ, אם בעלה לא היה בעיר יש להקל בכתמים".

בטה"ב (עמ' תכט) כתב דכ"ז לאשכנזים, אבל לדידן, דלא גזרינן לא שמשה אטו שמשה - אם לא שמשה יש להקל, ואף אם שמשה - המקל שלא להמתין כלל יש לו על מה שיסמוך (וטוב אם תרחץ עצמה בחמין, וכו'. ועי"ל). **ובדרכ"ט** כתב להחמיר בזה (עמ' קלח).

כתב **הש"ך** (סקכ"ב): הא דאמרינן דצריכה להמתין ה' ימים, דוקא במציאות ששייך שתשמש. אבל אם ראתה דם או כתם תוך כדי ספירת ז' נקיים, וכדו' - "פוסקת באותו יום בטהרה ומונה למחרת, וזה פשוט".

טעתה במנין ז' נקיים וטבלה ביום הששי ושמשה מה דינה? (סעיף י"ב)

כתב **הסמ"ק**: "וכן אם טעתה במנין יום אחד וטבלה ושמשה, צריכה להמתין שש עונות שלמות וזהו ד' ימים, ואחר תמנה יום נקי ותטבול. אך סתירה שלאחר ז', כגון שלא טבלה כראוי ושמשה, ה"ז טובלת בכל עת".

והטעם, כתב **הב"י**, כדלעיל דאינה יכולה למנות נקיים כל זמן שהיא פולטת ש"ז. וכ"פ **בשו"ע**.

סימן קצו, עמוד 12

וכתב **הש"ך** (סק"ג): "ומשמע מהכא דלא נהגינן להחמיר משום גזירה דביה"ש, וטובלת מיד אחר ד' ימים ויום אחד נקי, דהיינו אחר ה' ימים, דלא שכיח שתטעה במנין, ובמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן".

וכתב **הט"ז** (סק"ט) דה"ה נמי ב' ימים - שתמנה אחר השש עונות עוד ב' ימים. ועוד כתב (סק"י), שאין להקשות איך יצטרף יום ז' עם הששה, הא בעינן שיהיו כל הז' נקיים רצופים, מדכתיב 'אחר' - אחר לכולן? י"ל, דההיא לומר שלא תהיה **טומאת זיבה** מפסקת ביניהם, אבל פליטת ש"ז אינה מפסקת (ועיין בנדה לג, א).

הש"ך (סק"ה) רצה לומר, שתועיל רחיצה וקינוח במקרה כזה ששכחה יום אחד, ואף **הרמ"א** (סע"ג) יודה בזה, ואז תוכל למנות מיד אחר שתשלים את היום ששכחה. אלא שסיים, דכיון שהסמ"ק והגמ"י כתבו שאין אנו בקיאים - אין להקל לכתחילה. וכ"פ **הב"ח**.

ועיין **בסד"ט** (סקמ"ח) שכתב שהמקל בקינוח ורחיצה כה"ג לא הפסיד, מכיון שכל הפוסקים לא ס"ל כהסמ"ק אלא כדעת מרן. ואף הרמ"א לא החמיר בזה מטעמם, אלא מטעם דגוזרים אטו לא שמשה. אבל הכא, דהווי מלתא דלא שכיחא, המיקל לא הפסיד.

ובטה"ב כתב, **דבבדה"ש** (סי"ק קצג) החמיר בזה משום שלא ראה את הסד"ט הנ"ל.

ובענין אם ספרה ז' נקיים אך לא טבלה כראוי - שטובלת בכל עת: כתב הט"ז (סק"יא) הטעם: שהרי היא כבר ספרה ז' נקיים, אלא שהיא מחוסרת טבילה. וכתב **בב"י**, דכ"ז מיירי דוקא כשפלטת אחר שהאיר היום, דאז אמרינן מקצת היום ככולו (כגון: אם טבלה ליל ז' ושמשה יום ז' - ע"פ **הרא"ש**).

האם מועילה שטיפת המקום וקינוח להפלטת ש"ז?

כתב **הרא"ש** (נדה, ראש פרק ד): "אמנם, אם תרצה להתחיל ספירתה מיד ממחרת ראייתה, תקנח יפה במוך או בבגד דק להפליט כל הזרע, או תרחץ במים חמים ויפליטו המים חמין כל הזרע. וכן תנן (מקוואות פ"ח, מ"ד): 'האשה ששימשה וירדה וטבלה ואח"כ כבדה את הבית - הרי היא כאילו לא טבלה'. ומשמע, הא אם כבדה הבית קודם טבילה, לא חיישינן תו לפליטה". וכ"כ **הרשב"א**.

וכתבו **הסמ"ג וסה"ת**, דכדי לצאת ידי כל ספק - בעינן תרתי, כיבוד ורחיצה בחמין.

וכתב **הרמב"ן**, דה"ה אם הלכה ברגליה - פלטה כל הזרע. והראיה (נדה מא, ב): "אי דאזלא בכרעא, בהדי דאזלא שדיתה". אך **הרא"ש** חלק עליו, דלא ברור שתפליט כל הזרע ע"י הילוך.

הסמ"ק כתב שאין לסמוך על שטיפה וקינוח, שאין אנו בקיאים בזה, ולעולם צריכה להמתין ו' עונות שלמות. וכן הוא **בהגמ"י**. וכתב **הב"י**: "מ"מ, כיון ששום אחד מהפוסקים לא כתב כן, שפיר דמי להתיר ע"י קינוח או רחיצת חמין". וכ"פ **בשו"ע**.

והרמ"א הביא דעת הסמ"ק וכתב: "והרי נהוג, דהכי כבר נתבאר שאנו נוהגין להמתין אפילו לא שמשה כלל, כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה, כ"ש בכהאי גוונא. וכל הפורץ גדר בדברים אלו במקום שנהגו להחמיר - ישכנו נחש".

ועיין **בטה"ב** (עמ' תלה), שכתב שהספרדים שנוהגים כדעת מרן - יש להקל בזה, ותוכל לרחוץ יפה להפליט כל הזרע, וכן ראוי להורות.

אשה שיש לה ביוץ מוקדם, ואינה יכולה להכנס להריון:

כתב **החזו"א** (מובא **בטהרת בת ישראל**) לגבי אשה שהרופאים אמרו לה שאינה יכולה להכנס להריון משום שהביוץ יוצא בתוך ז' נקיים, כתב דבכה"ג אפשר להתיר לה להפסיק בטהרה ביום ד' לראייתה (ויש ביד הרופאים לאפשר הנקיון ביום ד', כי ג' ימים יספיקו להזלת מותרות הדם שבגוף, ורק מחמת חולשת הגוף נמשך האורח).

הרב פרנק (שו"ת יו"ד סי' קנז) כתב, דמכיון **שהשל"ה** כבר התיר כשלא שמשה להקדים הפס"ט ליום הרביעי אם ליל הטבילה נופל בשבת שלאחר יו"ט, ה"ה בנד"ד שהוא שעת הדחק, ובמקום מצוות פו"ר, תפסיק בטהרה ביום הרביעי. והוסיף: "ואם יש עוד צורך, ישנה עצה שתטבול לסירוגין. פירוש: שבחדש אחד לא תטבול כלל ותשאיר בטומאתה עד הראיה הבאה. וביום שתפסיק בראיה הבאה, תפסוק בטהרה ואינה צריכה להמתין כלל, דבכה"ג לא גזרינן לא שמשה אטו שמש. וכמו שכתב **הש"ך** (סק"ב) דהא דאמרינן דצריכה להמתין ה' ימים, דוקא במציאות ששייך שתשמש. אבל אם ראתה דם תוך כדי ספירת ז' נקיים, או כגון הכא דלא טבלה עדיין מטומאתה - לא גזרינן בזה".

ובשו"ת אגרו"מ (יו"ד ח"ב, סי' פד) הקל אף יותר, וכתב דמכיון שרק בעשרות השנים האחרונות נתגלה ונתחדש דבר זה הטעם שמקצת נשים אינן יכולות להכנס להריון, י"ל דבכה"ג של ביטול

מצות פו"ר לא היו גוזרים לא שמושה אטו שמושה. והגם שהש"ך והסד"ט (סקל"ט, מב) כבר כתבו שזו גזירה רחוקה, וגם הב"י לא חשש לגזרה זו. לכן, אם תפרוש מתשמיש ג' ימים קודם הווסת, ותפסוק מלראות דם ביום שני לווסתה - תעשה הפס"ט ביום השני לראייתה. וכ"פ בטה"ב (עמ' תיט), דאף לעדות האשכנזים שבד"כ כן גוזרים, בכה"ג יכולים להקל, וא"צ בדלוג חודש אחד, אלא די לפרוש ימים אחדים קודם הוסת. וכ"פ ר' הרצוג (שו"ת שואלין ודורשין).

האם יש ברחיצת אותו מקום משום שפיכת זרע לבטלה?

כתב באר הגולה על דברי השו"ע: "ומטעם זה נהגו הנשים שלא ילכו לבית המרחץ בג' ימים אחר הטבילה, משום דרוב נשים יהיו מעוברות אחר טבילתן. ולפיכך, אילו היו נכנסות למרחץ בתוך ג' ימים טרם שיסריח הזרע - היו המים מפליטים ממנה כל הזרע". וכבר כתב כן הדרישה (סק"ה) בשם מורו (רש"ל), והוסיף דצריכה להזהר שלא תלך הרבה מחמת התשמיש, כמו שכתב הרמב"ן.

אמנם, כתב הכו"פ (ת"י סי' קצו) דהנה מרן לא אסר לרחוץ המקום משום השחתת הזרע. ונראה הטעם הוא: דרוב הזרע הראוי להריון נקלט מיד, ומיעוטו נקלט אחר ב' ג' ימים. ומה שכבר נקלט לא יועיל לו הרחיצה, שכבר קלטתו האם. לכן מותר לרחוץ, כי מה שלא נקלט על הרוב לא יהא נקלט עוד ואין כאן השחתת זרע ומותר. ובשו"ת רב פעלים (ח"ד יו"ד, סי' יז) דן שמה שהתיר מרן זה רק בדרך מקרה, אבל לא בתמידות. ואמנם הרבה אחרונים התירו בכך, ולכן המורה להתיר יש לו על מה שיסמוך.

ובטה"ב (עמ' תלז) כתב, דמדברי כל הפוסקים ומרן והאחרונים, מוכח שההיתר הוא גם כשעושה זאת באופן תמידי. וא"כ מה שכתב בבאר הגולה אינו משום השחתת זרע, אלא זהירות בעלמא, ועל הצד היותר טוב. וכ"כ בערוה"ש (סקמ"ב): "וכל אשה הנזהרת מכל אלה - תע"ב".